

7. júní 2018

Landslag og ásjúnd

Aðferðir grunngögn og gildismat

Ólafur Árnason

Fagstjóri skipulagsmála, EFLA

Efnistöð

- *Gögn um grunnástand*
- *Aðferðir við mat á áhrifum á landslag og ásýnd*
- *Gildismat, - með fókusi á vægiseinkunnir áhrifa*

Efniviður

- Verkefni unnið fyrir Landsvirkjun:

„Mat á umhverfisáhrifum. Endurskoðun á þáttum sem fjalla um ásýnd: landslagsgreining, útlit mannvirkja, landmótun og mótvægisaðgerðir“

- Verkefni unnið fyrir Landsnet:

Framsetning á vægiseinkunnum í mati á umhverfisáhrifum, unnið í tengslum við Hólasandslínu 3 í samstarfi við Landsnet

Endurskoðun á þáttum sem fjalla um landslag og ásýnd

Markmið með verkefninu:

- Endurskoða aðferðarfræði og þætti í mati á umhverfisáhrifum sem fjalla um ásýnd og landslag og mótvægisáðgerðir;
- með það í huga að gera þá einfaldari, skýrari og aðgengilegri í eftirfylgni; og
- setja fram viðmið til samræmingar á milli virkjunarkosta.

Helstu þættir verkefnis

Til að ná þessu markmiði var eftirfarandi gert:

- I. Yfirferð: Útgefnar leiðbeiningar um aðferðir við mat á áhrifum framkvæmda á landslag og ásýnd
- II. Samantekt á markmiðum og tilgangi landslagsgreininga skv. þessum leiðbeiningum
- III. Samráð við innlenda og erlenda sérfræðinga varðandi aðferðir og áskoranir
- IV. Rýni á matsverkefnum á vegum Landsvirkjunar: Hvammsvirkjun, Búrfellslundur, Þeistareykir og virkjanir í Blönduveitu
- V. Niðurstöður:
 1. Söfnun grunngagna
 2. Áskoranir varðandi aðferðir
 3. Samræming aðferða og hugtaka

I. Leiðbeiningar

- Aragrúi erlendra leiðbeininga um málefnið
- Íslenskar leiðbeiningar: Almennar leiðbeiningar Skipulagsstofnunar frá 2005. Ekki til sértækar leiðbeiningar um landslag

II. Tilgangur greininga á landslagi

- Greina, flokka, og meta landslag
- Grunnástand fyrir ákvörðunartöku
- Mat á viðkvæmni fyrir breytingum
- Mat á áhrifum framkvæmda á landslag og ásýnd
- Greina og útfæra mögulegar mótvægisaðgerðir

- Framfylgja Evrópska landslagssáttmálanum

III. Samráð við innlenda sérfræðinga

Hvað er notað:

1. Þær aðferðir sem helst eru nýttar hér á landi byggja á breskum grunni (LVIA, LCA) og norskum (Landskapanalyse)
2. Algengt er að sérfræðingar aðlagi aðferðina, hver með sínum hætti

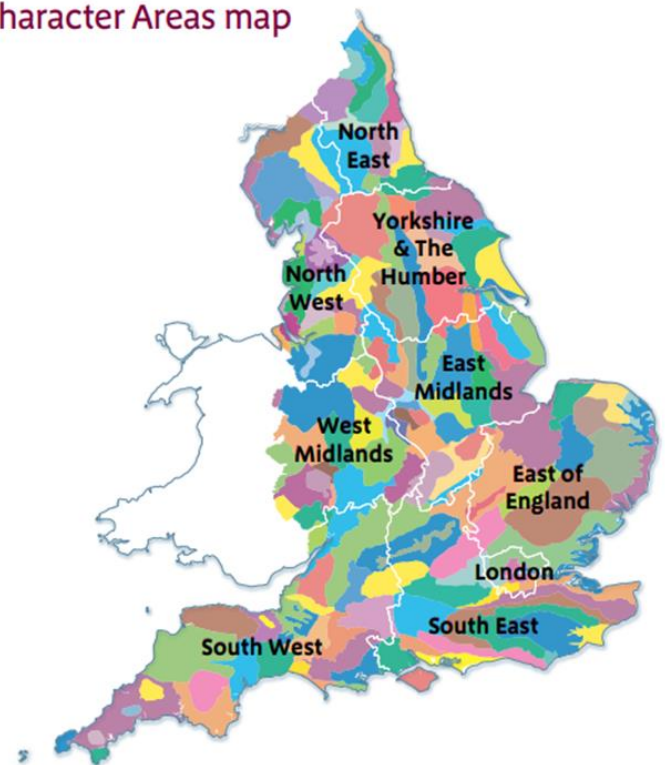
Hvar vantar gögn – hvar eru áskoranir?

1. Vantar opinberar leiðbeiningar um landslagsflokkun
2. Æskilegt væri að eiga opinbera greiningu fyrir allt landið
3. Einfalda mætti greininguna og samhæfa aðferðafræði
4. Ekki skýr lína um hvað sé lagt til grundvallar við mat á gildi landslags
5. Mikilvægt er að samræma viðmið fyrir vægiseinkunnir
6. Aukin áhersla er lögð á mat almennings á gildi landslags

III. Samráð við erlenda sérfræðinga: Grunnástand

- Í Stóra Bretlandi er tveggja áratuga saga við flokkun landslags á landsvísu
- Landslagsflokkun er byggð á skipulagslögum og oft nýtt sem rökstuðningur við ákvörðunartöku – „evidence base“ í skipulagi
- Landslagsvernd er skýr í náttúruverndarlögum í Bretlandi, sem og skipulagslögum
- Grunnöggn um landslag og gildi þess aðgengileg á landsvísu
- Leiðbeiningarrit eru mörg

National Character Areas map

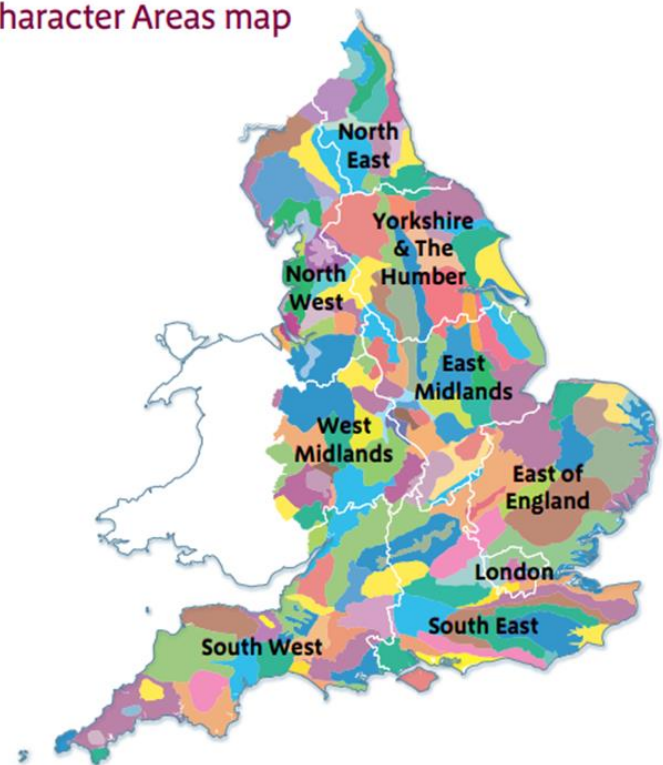
III. Samráð við erlenda sérfræðinga: Grunnástand

Mikið af grunngögnum:

- Landscape Character Assessment
- Townscape Character Assessment
- Seascape Character Assessment (í undirbúningi)

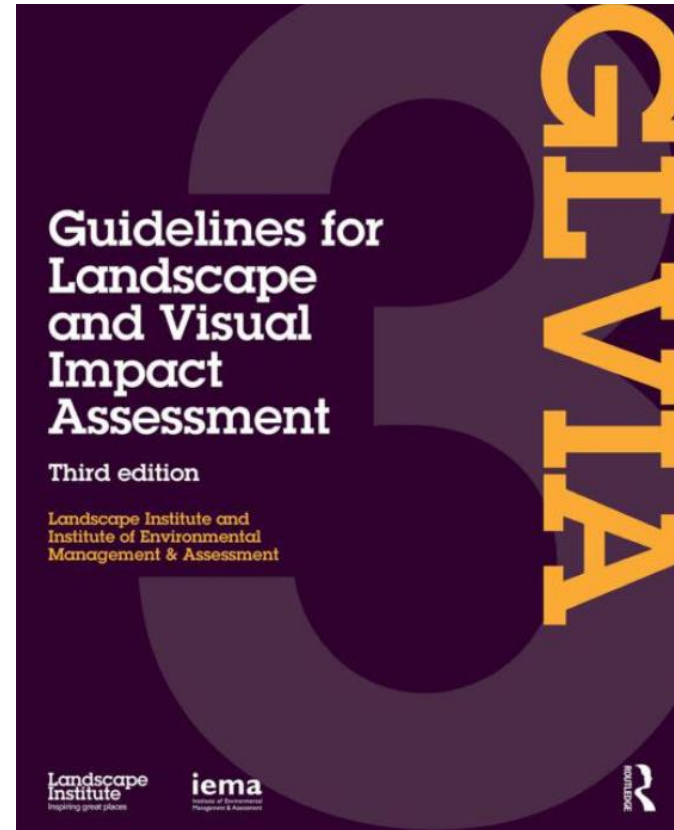
- Á landsvísu er LCA unnið af Natural England og Scottish Natural History

National Character Areas map

III. Samráð við erlenda sérfræðinga: MÁU

- MÁU kerfi á Íslandi og Bretlandseyjum byggð á sömu tilskipun
- Sú aðferðafræði sem ráðgjafar LUC styðjast við byggist á Guidelines for Landscape and Visual Assessment
- Áhrif á landslag og sjónræna þætti eru metin saman
- Leiðbeiningarrit eru mörg
- Forsnið og fyrirmæli um skil á gögnum eru skýr

IV. Rýni matsskýrsla

- Nokkur samhljómur er í því hvernig flokkað er í landslagsheildir þar sem flestir styðjast við LCA í grunninn en munur á kvarða, nákvæmni og því hvaða grunngögn eru nýtt í greininguna
- Landslag og ásýnd ýmist í einum kafla eða tveimur
- Mismunur á hugtakanotkun, notkun sýnileikakorta, viðmiðum fyrir gildi, vægiseinkunnir og því hvernig landslagsgreining er nýtt til að meta viðkvæmni áhrifa.

Niðurstaðan

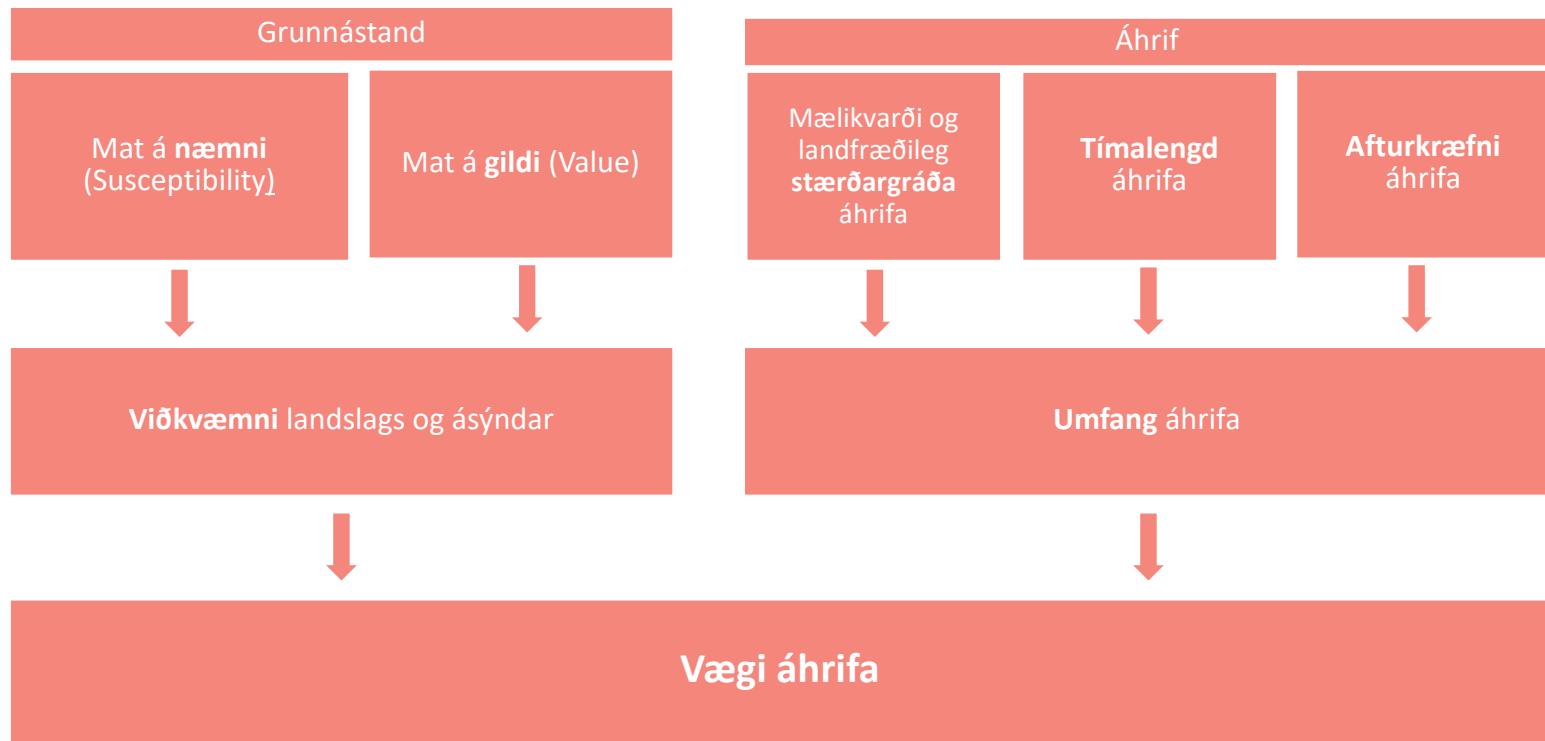
Niðurstöður: Grunnástand

- Ekki er til kortlagning fyrir landslagsheildir hér á landi líkt og í Bretlandi
- Æskilegt væri að Umhverfisiráðuneytið og undirstofnanir þess beri ábyrgð á framfylgd mála er varða landslag og hefji kortlagningu á auðlindinni
- Slík flokkun gæti verið gerð af Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Sveitarfélög gætu haldið utan um kortlagningu landslagsheilda innan síns skipulagssvæðis

Tillaga að aðferðafræði og viðmiðum

- Lagt er til að Landsvirkjun samræmi vinnulag við sín verkefni með það að markmiði að tryggja gæði og auðvelda samanburð á milli virkjanaverkefna.
- Aðferð Skota sem byggir á GLVIA er góður grunnur að samræmdri aðferðanálgu

Matsaðferð og viðmið

Aðeins meira um vægiseinkunnir

Vægiseinkunn

- Alltaf matskennd - þó hún byggi á nákvæmri lýsingu á grunnástand og framkvæmd og lýsingu á áhrifum
- Skýr framsetningar á niðurstöðum fyrir alla umhverfisþætti er mikilvæg
- Samræmd nálgun, orðanotkun og framsetning mikilvæg

Ávinningur:

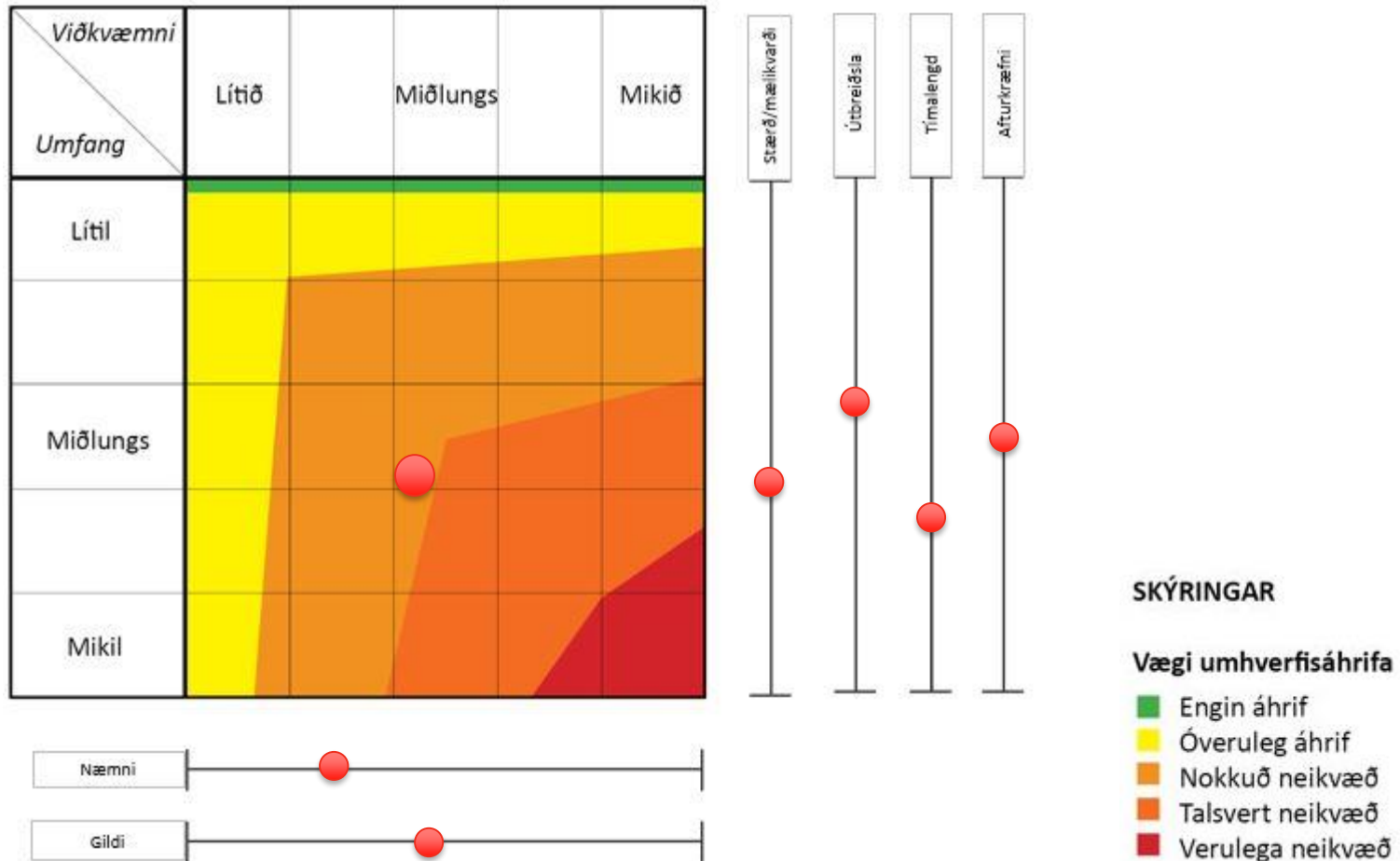
- Samanburður á milli verkefna auðveldari
- Mismunur á gildismati mismunandi hagsmunaaðila verður skýrari

Vægiseinkunn ræðst af:

- Staðsetning framkvæmdar
- Eiginleikar framkvæmar
- Eðli áhrifa

Viðkvæmni x umfang = Vægi (Impact Significance)

Niðurstaða: Landslag og ásjýnd

Álfsvellir við Hlöðuvík